

Людвиг Селимски (Катовице, Полша – В. Търново, България)

ФАМИЛНИ ИМЕНА ОТ РЕДКИ ХРИСТИЯНСКИ ЛИЧНИ ИМЕНА

Surnames from rare Christian first names

The article deals with the origin and meaning of 50 surnames, which are based on 22 Christian first names. The main problems in their analysis are: 1) the identification of the abbreviated forms of first names that we find in the stems of the surnames and 2) their differentiation from homonymous appellatives. We find in the stems of the studied surnames not only Latin / Italian first names, such as *Бенино*/*Benino* (< lat. *benignus* ‘polite’), *Величо* / *Velicho* (< ital. *felice* ‘happy’) etc., but also such personal names which appear only with certain phonetic peculiarities as Latin / Italian borrowings in Catholic speech, as, for example, *Изидор* / *Isidore* in stead of *Исидор*, *Джакома* / *Giacomo* in stead of *Яков* and others. Therefore, the geographical area of the analyzed personal name (at the stem of a given surname) should be compared not only with the dialect society but also with cultural and historical data about the population, and – if possible – with the corresponding name-day.

Key words: surname, Christian first name, stem, name-day.

Личните имена (нататък съкр. ЛИ) спадат към най-отворените системи в строежа на езика. При тях в най-голяма степен е допустима намесата на отделната личност, без дори тя да е творческа, за да движи и направлява модата, без тя да разполага с политическа власт, за да е влиятелна и т. н. Доста е подвижна и системата на **фамилните** имена (нататък съкр. ФИ) – отворена за нововъведения от лексикално естество: ФИ от нови ЛИ и от нарицателни имена; за варианти от словообразователен и морфологичен характер – с вариране на суфикси (*-ов/-ев/-ин* ~ *-ски*) или суфиксални ~ безсуфиксни, с окончание

за родова принадлежност ~ без окончание. А за изпадането на отделни единици от системата на ФИ имена има най-различни причини и подбуди, в това число и подтиквания, стимулиране от отделни личности.

И все пак в именната система остава място и за традицията, за връзката с миналото, за корените на личността, за нейната народностна/езикова и/или вероизповедна идентичност. В подсистемата на ФИ се намират или могат да се търсят и следи от ЛИ, *които са престанали да бъдат актуални* – било то цели (пълни), или съкратени, умалителни, фонетично променени и пр., за които дори и самите носители понякога не могат да кажат нещо по-определено.

В следващите редове предмет на анализ са 50 ФИ, в основите на които се откриват 22 редки или излезли от употреба християнски ЛИ (и/или техни фонетични или словообразователни варианти), които поради това са станали „неясни или биват смесвани с омонимични нарицателни, доколкото въобще са могли да бъдат обхванати за анализ в някой от основните трудове по антропонимия. Прочее, в такива случаи тъкмо ФИ, в чиито основи ги откриваме, са единствените спомени за тях, та понякога може би и ги надценяваме като „документ , свидетелстващ за това, че може би някога е имало такива лични имена.“¹

1.1. Бенедитов(а) – 1939 г., **8** (4 ж, 4 м); **СИ** 5: ВТ 3, Рс 2; **СЗ** 2: Лч 2; **ЮЗ**: Пд. От ЛИ *Бенедит*, *Бенедито* (Б, Ма, О; Бз, Ж, К, М), с крайно *-т* (< *-кт*) от *Бенедикт*, от лат. *Benedictus* ‘благословен’ (Селимски 1999: 129).

1.2. Бенедишев(а) – 1916 г., **32** (16 ж, 16 м); **СЗ** 28: Вд, Пл 27; **ЮЗ** 4: Сфг 4. От ЛИ *Бенедиш*, характерен за Ма вариант на *Бенедит*, от *Бенедикт* (Селимски 1999: 129). Срв. *Бенедитов* (1.1).

1.3. Бинтев(а) – 1920 г., **15** (6 ж, 9 м); **СИ** 15: Гб 15. Илчев 75, Гб, не тълкува. От ЛИ *Бънтъ*, каквото има у Заимов (1988: 20), считано „зват. от *Бинто* по меки основи , но *Бинто* – уж „от *Бъно* и *-то* по *Мъ-то*“. А както смята Илчев 75, ЛИ *Бънто*, Бз, е „от лат. *Benedictus* ‘благословен’ . Намираме го и в Д и Ж (Селимски 1999: 131).

1.4. **Бединов(а)** – 1938 г., **3** (1 ж, 2 м); **СЗ** 2: Вд 2; **ЮЗ**: Сфг. От липсващо у Илчев и Ковачев ЛИ *Бедин*, О, с няколко промени от *Бенедикт* (Селимски 1999: 128).

Честв.: 4 I, Бенедикт (КатКал XII (1929); 16 III, Бенедикт Иос. Лабре, изп. †1783 (Fros - Sowa 1995: 137; Leksów 1: 118–119); Бенедикт, „основател на бенедиктинците (КатКал XIX, 1936), † ок. 547 г., а понеже съвпада с великд. пост, преместено на 11 VII – деня на пренасяне мощите му във Франция (Leksów 1: 112–116).

2. †**Бенинов**, липсващо в КА, Илчев 72, Пд, мотивира с ЛИ *Бенѝн*, уж „от *Бен(о)*, *Бень(о)* + *-ин*. Също така и Заимов (1988: 19) извежда *Бенин* „от Бино и *-ѝн*. Ковачев (1995: 70) отбелязва само жен. *Бенѝна*, с 3 появи на ЮЗ, което смята „от *Бен(а)* + *-ина*. А се отнася за катол. ЛИ **Бенѝньо*, от ит. *Benigno*, срещано като *Бенин(и)о*, *Бенино* (Д, К, М) и *Бенин* в Пд (Селимски 1999: 129), от ит. *Benigno* (< лат. *Benignus*), от нариц. *benigno* (< *benignus*) ‘любезен; благодетелен’.

От 5-мата светци с име **Бенѝньо*, двама са епископи: този от Утрехт се чества на 28 VI, отбел. и в КатКал XII (1929), а този от Милано – на 20 XI (Burgio 1992: 88).

3.1. **Бернардов(а)** – 1916 г., **88** (40 ж, 48 м); **СИ** 39: ВТ 33, Гб 6; **СЗ** 18: Лч 6, Пл 12; **ЮЗ** 31: Пд 31. Илчев 73, Сщ., Вн, смята от ЛИ *Бернард*, Вн, от „нем. *Bernhard* – име на католически светец”, от germ. **ber(a)ni* ‘мечка’ + стгнем. *harti*, *herti* ‘твърд, силен’ (Kolheim 2007: 79), т. е. ‘с мечешка сила’. ЛИ *Бернард(о)* се среща в Ма, О, Д, Ж, М, между другото и в голям брой съкратени варианти. При католиците е от ит. *Bernardo*.

Честв.: 12 III, Бернард, вл.; 20 VIII, Бернард от Клерво (1090–1153), изп., д-р; 3 IX, Бернард от Офида, изп. (КалЧок1902, 20 VIII; КатКал XII, 1929, 12 III, 20 VIII, 3 IX; Burgio 1992: 89–90; Fros - Sowa 1995: 142–144; Leksów 1: 124–128).

3.2. **Бернаров(а)** – 1909 г., **34** (19 ж, 15 м); **СИ** 20: ВТ 8, Рз 11, Ш 1; **СЗ** 14: Пл 14. Среща се и у банатските българи в Драгомирово (ВТ). В основата му личи същото ЛИ *Бернард*, но не в италианския облик с оконч. *о* и затова с променен изглас: *-рд* > *-р*.

4. **Бертов(а)** – 1926 г., **12** (7 ж, 5 м); **СЗ** 1: Пл 1; **ЮЗ** 11: Пд 11. От ЛИ *Берто*, съкрат. от *Роберто*, от ит. *Roberto* (Селимски 1999: 130),

което е от нем. *Robert*, съкрат. облик на *Rodebert*, от по-старо *Hruodperaht*, съставено от стгн. *hrōd*, *hruod* ‘слава’ и *beraht* ‘блестящ’ (Keber 1996: 410; Kolheim 2007: 350, s.v. Robert; 357, s.v. Rupert).

Честв.: 7 VI, Роберт, изп., от Нюминстър (Англия), † 7 VI 1159 (КатКал XII; Fros - Sowa 1995: 465; Leksów 3: 273).

5. Бонев(а). Носят го **17011** души из цялата страна. Илчев 83 го обосн. с ЛИ **Боньо**, „съкрат. от *Боян*, *Богдан* или друго някое име . В катол. ареал те липсват, а *Бонев* се базира върху съкратената и изменена основа на *Амбрози*, а най-вече на *Бонавентура* или *Бонифаций* (Селимски 1999: 132).

От разглежданите тук 50 имена ФИ *Бонев* е с най-голям общ брой носители – 17011 от различни ареали, срещу само 1209 носители на останалите 49 фамилии. ФИ *Бонев* е и с най-кратката и проста основа, състояща се от 2 отворени срички, с лесни за учленяване съгласни. Тя може, както виждаме, да е резултат от словообразователни процеси и различни звукови промени на изходните лични имена. Същевременно обаче, по-малка е правдоподобността на идентификацията ѝ с предполагаемите изходни ЛИ. В такива случаи в помощ на изследвача може да бъде рождената дата – ако носителят е „дошъл с името си , а не е кръстен на дядото, както е било при Христо Ботев: като първороден син е трябвало да бъде кръстен *Петко* (на дядото по бащина линия), но понеже се ражда на 6 I (25 XII по нов стил), т. е. на Рождество Христово, той получава името *Христо*. При значително съкратени и променени лични имена не бива да се забравя, че може би именният ден ще ни доближи до истината.

6. Фамилни имена от ит. *felice* и *feliciano*

6.1. Величев(а) – 1883 г., 7 (4 ж, 3 м); **ЮИ** 2: СтЗ, Хс; **СИ**: Ш; **СЗ**: Лч; **ЮЗ** 3: Пз 2, Сфг. Липсва у Илчев. От липсващо у Илчев и у Ковачев (1995) ЛИ *Величо*, Д, Ж, което е от *Феличо*, Д, със застъпване на *ф* с *в* от ит. *Felice* (Селимски 1999: 133, 187), от *felice* (< лат. *felix*, *-cis*) ‘щастлив’.

Честв.: 14 I, Феликс от Нола, изп. † (ок.) 260; 8 II, Феликс от Валоа, аб.; 25 II, Феликс III, п., † 492; 30 V, Феликс, п. † 274; 11 VI, Феликс, вл.; 6 XI, Феликс мон. вл.; 20 XI (също и на 8 II, вж. по-горе)

Феликс Валоя, мон. †14 XI 1212 (КалЧок1902; КатКалXII 1929; Fros - Sowa 1995: 225–226; Leksów 1: 23, 24).

6.2. Величов(а) – 1914 г., **18** (7 ж, 11 м); **ЮИ**: СтЗ; **СИ** 15: Сс 15; **СЗ** 2: Вц 2. Както *Величев* (6.1), срв. *Виличо*, Д, М, от *Феличе* (Селимски 1999: 136). Относно ареала Сс срв. рум. ФИ *Felicescu*, „от ит. *felice* ‘щастлив’, с рум. наст. *-escu*” (Jordan 1983: 197).

6.3. Величанов(а) – 1963 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮЗ** 2: Бл 1, Пд 1. От ЛИ **Величан*, срв. *Виличан*, Ж, с редуцирано *e* (> *и*) от **Феличано*, от ит. *Feliciano* (Селимски 1999: 136).

Честв.: 9 VI, срв. „Primo i Feliciano Muccenizi. Na 9 od Giugno (Svete mislenie 98–101; Keber 1996: 202–203; Leksów 2: 22); 22 I (Burgio 1992: 164).

6.4. Величанска – 1966 г., **2** (2 ж); **ЮЗ** 2: Сф 2. С наст. *-ски* от *Величанов* (6.3).

7. Вендов(а) – 1912 г., **60** (34 ж, 26 м); **ЮИ** 2: Бс 1, Сл 1; **СИ** 3: Вн 1, ВТ 1, Дч 1; **СЗ** 35: Вд 1, Лч 2, Пл 32; **ЮЗ** 20: Сфг 20. Носи го А. Франческава *Вендова* (и мъжът ѝ), Белене (Сщ) (Неделчев 1994: 295, 297, 300). То е с вмъкнато *д* от *Вено/Вени*, съкрат. от *Венанций* или *Венцислав* (Селимски 1999: 134).

8.1. Данезиев(а) – 1933 г., **13** (4 ж, 9 м); **СИ** 11: ВТ 11; **ЮЗ** 2: Сф 2. От мъж. ЛИ *Данизи*, *Данизия* в Ореш (Сщ), хиперкоректно – на фона на катол. *è* > *й* – от **Данизи*, срв. РИ *Данизвите* 1850, от **Денизи* < *Дионизи* Б, О, от лат. *Dionysius* (Селимски 1999: 141, 144), по произход от грц. Διονύσιος ‘от / на бог Διονύσος (син на Зевс)’.

8.2. Данезев(а) – 1939 г., **3** (1 ж, 2 м); **СИ** 3: Гб 2, Рс. С *иè* > *è* от *Данезиев* (8.1).

8.3. Данезова – 1946 г., **1** (ж); **СИ**: Рс. От *Данезев* (8.2), без преглас в наст. *-ов*.

Честв.: 8 IV, Дионисий еп. на Коринт, † ок. 180; 9 X, Дионисий еп. на Париж, † ок. 258; изобразяван с главата си в лявата ръка, а хълмът, на който е посечен, е наречен *Mons Martyrum*, фр. *Montmartre* (Leksów 1: 175–177).

9. Джакомов(а) – 1931 г., **17** (9 ж, 8 м); **СИ** 8: ВТ 3, Ш 5; **СЗ** 9: Пл 9. Среца се в Т. У Илчев и у Ковачев няма ЛИ **Джаком*-. То е от катол. ЛИ *Джакома*, от ит. облик *Giacoto* на лат. *Jacobus* / *Iakobus*

(Селимски 1999: 142), заето чрез грц. Ἰακώβ / Ἰακωβος от ст.-евр. *Ja'aqōb* – съкращение от сем. *ja'aqob'el* ‘Бог да пази’ (Tronina - Walewski 2009: 143; Fros - Sowa 3: 187), ‘(Бог) да върви след детето, да се грижи за него’ (Bubak 1993: 150). По народна етимология е свързвано с нариц. евр. *aqueb/Hákeb* ‘петà’ (Keber 1996: 251), срв. библи. разказ за рождението на близнаците Исав и Яков: „после излезе неговият брат, чиято ръка държала петата на Исав. И бил назован Яков (Битие 25: 26). В някои публикации това тълкуване на ЛИ *Яков/Якоб* е единственото (Bahlow 260–61), срв. „вероятно ‘пета (на крак)’“ (Заимов 1988: 250). В други то се представя и в по-различна светлина, срв. (рус.) „он следует за кем-л.“ (Петровский 1996: 307), макед. „придружник“ (Станковска 1992: 133) или „следбеник“ (Коробар-Белчева и др. 2008: 107), срб. „пратилац“ (Грковић 1977: 102); срв. и „**Иаков** (евр. ‘препъвач’, окт. 23/ноем. 5 (*Именник* 1927: 19). А семантиката „коварен“ (Илчев 569) се дължи на връзката му по нар. етимология с евр. „глагол *'aqab* ‘(да) измамя’“ (Tronina - Walewski 2009: 143; Kohlheim 2012: 223), според библи. разказ (Битие 27: 36) поради това, че Яков с измама си присвоил първородството и благословията на Исав от ослепелия им баща.

Концентрацията на ЛИ *Джакома* в Пл/Пл., предимно в Т, се свързва с мисион. дейност на от. *Джакомо* Сперандио, пристигнал тук в 1782 г. (Марков 1932: 64).

Честв.: 25.7, † ок. 44 Яков Апостол, закрилник на Испания и Португалия, на *Сантяго* (исп. Santiago ‘Св. Яков’) де Компостела (Leksów 2: 192–193).

10.1. Джорманов(а) – 1904 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮЗ** 2: Пд 2. ФИ *Джорманов*, което липсва у Илчев, се различава по ареал на поява, по минималната си честота, а и по място на акцента от анализираниите у Илчев 165 *Джѐрманов* и *Джѐрмански*. То е с преглас на **e* (> *o*) в позиция след *дж* от катол. ЛИ **Джермān*, което е от ит. *Germano* (лат. *Germānus*) – от племенното название за ‘германец’ или термина за родство ‘рòден, същински (брат / сестра); братски, сестрински’ (Camola 1992: 186; Burgio 1992: 184).

10.2. Джурмански(а) – 1934 г., **9** (4 ж, 5 м); **ЮИ** 4: СтЗ 4; **ЮЗ** 5: Пд 5. Според Илчев 169, Пд, ФИ *Джурмāнски* е „навярно вм.

Джѐрмански, с други думи – също „от с. Джѐрман (Дп)”. Илчев е подценил разликата в ареала им на поява, а и акцент. гласна *ѐ* не може да се промени в у. ФИ *Джурмански* е с преглас на **e* (> *o*) след *дж* и редукция на неакцент. **o* (> *y*) от ЛИ **Джермàн*, както *Джормàнов* (10.1). За тези промени и мястото на акцента срв. РодИ *Джурмàнууы* от същия ареал (Житница, Пд).

И така, мотивиращото ЛИ **Джерман* е в крайна сметка идентично с ЛИ *Гѐрман* по първоначална форма и значение, но в католишкия ареал то не е „от *Гѐрман* с преход на *г* ’ в *дж*” на бълг. почва, а е заето в този звуков облик от ит. *Джермàно* (*Germano*).

Честв.: 2 V, Герман, м. (КатКал XII, 1929); 12 V, Герман I, патр. на Константинопол, † ок. 733 или 740 г.; 28 V, Герман, еп. на Париж, † 576 (Fros - Sowa 2: 472–474; Leksów 2: 89–91).

11.1. Домеников(а) – 1903 г., **91** (48 ж, 43 м); **ЮИ** 1: Бс 1; **СИ** 35: Вн 2, ВТ 20, Гб 5, Рс 8; **СЗ** 55: Вц 1, Пл 54. Среща се в Ма (Неделчев 1994: 293, 299). Липсва у Илчев, който отбелязва ЛИ *Доменик* в Т, като го смята „вм. *Доминик* (Илчев 178). А по-правилно е да се изтъкне, че в този случай се отнася за заемане на името в неговата итал. форма *Domenico* (> *Доменико*, *Доменик*). Срв. *Домиников* (11.2).

11.2. Домиников(а) – 1924 г., **19** (7 ж, 12 м); **СИ** 11: ВТ 8, Рс 3; **СЗ** 4: Вц 1, Пл

3; **ЮЗ** 4: Сфг 4. Илчев 178, Пл, го обосновава с ЛИ *Доминик*, което смята „женска форма срещу Доминика”, като допуска две грешки: 1) въпросното ЛИ *Доминик* е мъжка, а не „женска форма”, а 2) не е правилно извеждането на мъжката форма от женската, т. е. словообразователното отношение не е *Доминика* → *Доминик*, а обратно – *Доминик* → *Доминика*. А катол. ЛИ *Доминик* е от лат. *Dominicus* ‘който принадлежи, посветен е на Господа; на Бога’ (Keber 1996: 170) – тълкуването му като ‘господарски; владетелски’ (у Ковачев) е неприемливо. Неправилно е извеждането (у Илчев) на жен. ЛИ *Доминика* „от лат. *dominica* ‘неделя’”. То е от лат. ЛИ *Dominica*, женска форма на *Dominicus*, затова и честването по календара е както при *Доминик* – на 8 VIII (Keber 1996: 170–171; Leksów 1: 179–184).

12.1. Ижаков(а) – 1915 г., **2** (1 ж, 1 м); **СИ** 2: Рс 2. Илчев 220, Рс, 1936, не тълкува. То е от ЛИ **Ижàк*, субституция на унг. *Izsák*

(Кореšný 1991: 111), паралелно на българския му облик *Исàк*, зает от грц. Ἰσαάκ, старозаветно еврейско (вж. 12.2).

12. 2. Изакиев(а) – 1917 г., **6** (3 ж, 3 м); **ЮИ** 5: Хс 5; **ЮЗ** 1: Сфг 1. От ЛИ **Изàки(я)*, старозаветно еврейско *Jíchak/Jishák* ‘(Бог) да се смее – да е благосклонен’ (Keber 1996: 247, s.v. Ízak), което чрез грц. Ἰσαάκιος (Симеонидис 2006: 118) и западно посредничество е стигнало до нас като паралел на *Исакиев* (от 1910 г., у 83 души).

13. Изидоров(а) – 1937 г., **12** (8 ж, 4 м); **ЮИ** 4: Бс, Яб 3; **СИ** 2: Рс 2; **СЗ** 3: Пл 3; **ЮЗ** 3: Пк, Сфг 2. Илчев 220, БСл, Пл, обосновава с ЛИ *Изидор*, „от *Исидор* с озвучаване на *с* в *з*“, което е неправилно – тук няма условия за озвучаване. Въпросът се свежда до облика в езика-източник/посредник при заемането, както е подчертавано – до разликата *православно* ~ *католишко*: катол. *Изидор* е от ит. *Isidoro* (Селимски 1999: 77–78, 150), на свой ред заето от ст.-грц. Ἰσίδωρος, съставено от името на египетск. богиня *Изида* (*Ἰσίς) и грц. δῖσπн ‘дар’ (Fros - Sowa 1995: 292; Keber 1996: 248).

Честв.: 10 V, промен. на 15 V, Изидор земеделец/орач, ок. 1080 – ок. 1130 г., патрон на Мадрид, покровител на земеделците (Leksów 2: 176).

14. Иполитов(а) – 1931 г., **11** (6 ж, 5 м); **СИ** 11: ВТ 7, Гб, Рс 3. Среща се в Ореш (ВТ). Илчев 223, Вн, р. към 1918, го обосновава с ЛИ *Иполìт* – „грц. ἰππόλυτος ‘конеразвързвач’ – име от старогр. митология” и не вижда връзка с *Полит* (Селимски 1999а: 95 [= Селимски 2007: 42–43]) и с християнството. Ковачев (1995: 414) привежда само *Полìт*, с анализ по Илчев, като „*Polítēs* ‘гражданин’ , а го счита и „съкр. от *Хиполит* , липсващо у него. А при католиците на север, в Б, О и Т (Селимски 1999: 151), ЛИ *Иполит* / *Иполито* е по ит. *Ippolito*, от лат. *Hippólytus* (Camola 1992: 10–11) и не без връзка с името на свещ. *Иполит* Луи Агосто – в Никоп. епархия от 1867 г., епископ от 1883 до †1893 (Марков 1932: 68).

Честв.: 30 I, Хиполит; 13 VIII, Иполит (КатКал XII/1929); *Иполит*, римски свещ. и писател, заточен с папа *Понциян* в Сардиния, където загиват в 235 г. (Leksów 2: 142 – 143; Fros - Sowa 3: 85–87). За мъчителната им гибел вж. Svete mislenie 291–293.

15.1. Иронимов(а) – 1939 г., 7 (4 ж, 3 м); **ЮЗ** 7: Пд 7. Среща се в Раковски (ТелУкПд, с. 650). То е от липсващо у Илчев и Ковачев ЛИ *Ироним*, известно в Ма (Нк) и М и Бз (Пд), съкратено и с елизия на х- от *Хиероним* (Селимски 1999: 152), чрез лат. *Hieronimus* от грц. Ἱερώνυμος ‘(със) свето име’, от ἱερός ‘свет’ и ὄνυμα ‘име’.

15.2. Иронов(а) – 1914 г., **88** (45 ж, 43 м); **СИ** 62: Вн, ВТ 48, Гб 3, Рс 10; **СЗ** 21: Вц 2, Лч, Пл 18; **ЮЗ** 5: Пк 2, Пд, Сф 2. Илчев 223, Ореш (Сщ), Пл, мотивира с ЛИ *Ирдн*, „Пд., Сщ. (католици)”, уж „от грц. ἱερόν ‘светилище’ (?)”, към което Ковачев (1995: 252) добавя „съкрат. от Мирон”. А при католиците (Б, О, Т, Д, Ж, К, М), в това число и банат. българи (Драгомирово, ВТ), то е произв. от *Хиероним*, от лат. *Hieronimus* (Селимски 1999: 152), съкратено и с изпадане на х-, паралелно на *Йероним* (у Илчев 226), от „грц. Ἱερώνυμος ‘който носи свето име’”. Срв. *Иронимов* (15.1).

15.3. Иронкова – 1903 г., 2 (2 ж); **ЮЗ** 2: Пд 2. От катол. ЛИ **Иронко* (срв. жен. *Иронка*), с умалит. наст. -ко от *Ирон*, срв. *Иронов* (15.2).

15.4. Ирончев – 1971 г., 1 (1 м); **ЮЗ**: Пд. От ЛИ *Ирончо*, с умалит. наст. -чо от *Ирон*, срв. и РодИ *Ирднчуўы* в Житница (Пд).

15.5. Ронов(а) – 1916 г., 6 (4 ж, 2 м); **СЗ**: Пл; **ЮЗ** 5: Кд, Пд 3, Сфг. Илчев 429, без местоговор, обосновава с ЛИ *Рѣно*, „видоизменено от Мирон, Ирон, Полихрон или друго подобно име. Рядко”. А при католиците няма *Мирон* и *Полихрон* – то е с изпадане (афереза) на и- от *Иронов* (15.2).

15.6. Ронков(а) – 1902 г., **183** (99 ж, 84 м); **ЮИ** 7: Сл 6, Яб; **СИ** 22: Вн, ВТ 8, Гб 7, Рс 6; **СЗ** 136: Вц 28, Лч, Пл 107; **ЮЗ** 18: Пк, Пд, См, Сфг 15. Илчев 429, Ореш (Сщ), Пл, мотивира с ЛИ *Рѣнко*, „умалит. от Роньо, Роно”, извеждано както при *Ронов* (15.5). Наличието на ФИ *Ронков* в „Ореш (Сщ) и Пл”, а и в Ма (Неделчев 1994: 299), както и концентрацията му в/около Пл (107 от общо 183 носители), говори за католишка основа, за ЛИ *Ирон*. А ЛИ *Ронко*, Ма, О, М, е с афереза от *Иронко* (15.3), а в Ма – и от *Рафаел*: „*Ronkov* = *filius Raphaelis*” (Селимски 1999: 180).

15.7. Рончев(а) – 1907 г., **203** (98 ж, 105 м); **ЮИ** 4: Бс 4; **СИ** 3: Вн, Сс, Тщ; **ЮЗ** 196: Бл 10, Пз, Пд 180, Сфг 5. А в ТелУкПд има 30 аб. от Р (Пд) с ФИ *Рончев*. То е с афереза на и от *Ирончев* (15.4).

16. Фамилни имена от ЛИ **Ликар* и **Рикар*

В основите на няколко ФИ е намерило отражение нем.-хол. *Рихард* и неговото лат.-итал. застъпване *Рикардо*, като в част от катол. ареал в Сев. България двата звукови облика се сближават, с надмошние на италианския – с коренна съгласна *к* вм. с липсващата в говора *х* и с акцент не върху първата сричка. Изходното нем.-хол. *Richard* е съставено от ствнем. *rīhhi* ‘господство, владетел, сила; богат, могъщ’ и ствнем. *hard (hart)* ‘твърд, силен’ (Keber 1996: 409; Kohlheim 2012: 348).

КалЧок1902 и КатКал XII, XIX и XX отбел. за честв.: 3 IV, *Ричард*, ок. 1197–1253, който на 38-год. възраст е ректор на Оксфорд. университет (Leksów 3: 286–287).

16.1. Ликаров(а) – 1922 г., **5** (3 ж, 2 м); **СИ** 3: ВТ 3; **СЗ** 2: Пл 2. В основата му се очертава ЛИ **Ликар*, за което се съди по *Ликарьо* (Б), *Ликарт* (Т), *Ликарти*(й) (Т), с обеззвучаване на крайното *д* (> *-т*) от *Ликард* (Т), покрай *Ликардо* и жен. *Ликарда* (Б), които са с разподобяване (*р – р > л – р*) от **Рикард(о)*, итал. съответствие на **Рихард* (Б, Т), чиято поява в района се намира в известна връзка с дейността тук на енорийския свещеник от. *Рихард* (вж. и фотография в КатКал XI/1928, с. 79). За изпадането на крайното *-т* (*-рт > -р*) срв. *Лавренов*, от *Лаврен < Лаврент* (Селимски 2019: 158).

16.2. Рикарова – 1925 г., **1** (1 ж); **ЮЗ** 1: Сфг 1. От ЛИ **Рикар*, с коренна съгласна *к* по ит. *Рикард*- и опростен консон. изглас *-рт > -т* по нем. *Рихарт*, от което имаме и *Рихар* в Б (Селимски 1999: 179). Относно промените в изгласа срв. ФИ *Ликаров*, от ЛИ **Ликар*, покрай *Ликарьо* в Б и *Ликард/Ликарт* в Т (Селимски 1999: 162), – с дисимиляция (*р – р > л – р*) от ит. **Рикард* и нем. *Рихар(д/т)*.

17.1. Мариянджелов(а) – 1919 г., **3** (2 ж, 1 м); **СИ** 3: ВТ 3. От катол. ЛИ *Мариянджел(о)*, покрай *Марианджел*, *Марянджел*, *Марянджол*, отбелязани в Ореш, от итал. **(?) Mariangelo* (Селимски 1999: 166–167), от двойното жен. *Maria Angela* или *Mariangela* (Camola 1992: 125), срв. (жен.) хрв. *Mariangela, Marijandela* (Šimundić 1988: 210, 211) и словен. *Maria Angela* (Keber 1996: 323).

17.2. Мариянжелова – 1914 г., **3**; **СИ** 2: ВТ; **ЮЗ**: Пд. С опростяване на **дж (> ж)* вм. *Мариянджелов* (17.1). Срв. в Ореш (ВТ): *Йозо Мариянжелов*.

18. Мидиев(а) – 1915 г., **32** (17 ж, 15 м); **СИ** 2: ВТ; **СЗ** 29: Лч 7, Пл 22; **ЮЗ**: Пд. Среща се в Трънчовица (Нк). То е от *Мидия*, което Ковачев (1995: 348) отбел. 3 пъти на **СЗ**, но с акцент *Миди̇я* (!) и смята за женско, „от *Мид̇(а)* + -и̇я; по гр. *Μιδия* в югоизт. Тракия; от *ми̇да* или съкр. от *Тем̇ида* – богиня на правосъдието . А то е от мъж. *Μιδия*, католишко, с афереза на *Е*- от ит. *Emidio*, от лат. *Emidius* / *Emygdus* (Селимски 1999: 51, 167), с неясен произход – носил го е епископът на Асколи в Пиценум, управлявал в нач. на IV в., мъченик, честван на 5 VIII (Burgio 1992: 143; Fros - Sowa 2: 157–8).

19.1. Модестев(а) – 1943 г., **12** (5 ж, 7 м); **ЮИ** 12: Бс 12. Липсва у Илчев, който отбел. в Рс ЛИ *Модист*, „от лат. *modestus* ‘умерен, скромн’”. Ковачев (1995: 363) добавя и вар. *Мод̇ести* 1934 и *Мод̇есто* 1954, общо с 3 появи на **ЮИ** и **ЮЗ**. „Христ. мъч., честв. на 15 юни . Среща се в с. Ореш (Сщ) в състава на двойното *Матей-Модест* (Селимски 1999: 170). Има 10 светци с това име; в КатКал се отбелязва – различно в отделните години – на 3 дати: 12 II, 24 II и 15 VI (срв. Fros - Sowa 4: 321–323).

19.2. Модестов(а) – 1932 г., **11** (5 ж, 6 м); **ЮИ** 6: Бс 4, Хс 2; **СИ** 5: Вн 5. Както *Модестев* (19.1), но без преглас в наставката.

20.1. Норев(а) – 1926 г., **8** (4 ж, 4 м); **ЮИ** 3: Кж 3; **СЗ** 4: Пл 4; **ЮЗ** 1: Пз. Илчев 362 обосновава с ЛИ *Нòри*, Изгрев (Пл), р. 1937, което смята „съкрат. от Никанор”. В ареала на Пл е от катол. ЛИ *Нòри*, т.е. както при *Нориев* (20.2), със синкопа (-и̇е > -е-).

20.2. Нориев(а) – 1897 г., **67** (33 ж, 34 м); **ЮИ** 2: Бс, Сл; **ЮЗ** 65: Кд, Пз 51, Пд 4, Сфг 9. Както при *Норев* (20.1), отчасти се отнася за документири. в Белене католишко ЛИ *Нтри* в основата, което е с изпадане на *Х* и афереза на *О* от лат. *Honorius*, от *honor* ‘чест, достойнство’, или от итал. облик *Onorio* (Селимски 1999: 66, 172).

Име на 5 светци (Burgio 1992: 276); КатКал XII/1929 честв.: 30 XII, Хонорий, м.

21.1. Сарафимов(а) – 1903 г., **44** (18 ж, 26 м); **ЮИ** 8: Кж 1, СтЗ 2, Хс 5; **СИ** 13: Вн, ВТ 4, Рс, Тщ 4, Ш 3; **СЗ** 3: Лч, Пл 2; **ЮЗ** 20: Бл, Кд 2, Пз, Пк, Пд, См 2, Сфг 10, Сф 2. То у Илчев липсва, както и ЛИ *Сарафим*, но се намира жен. *Сарафимка*. Ковачев отбел. *Сараф̇м* (у него погрешно *Сараф̇м*), „гов. разн. на Серафим , уж „с е > а по

saràf (при явно акцентно различие между ЛИ *Серафѝм* и нарицат. *сараф*). То е от ЛИ *Сарафим*, с вокална асимилация $e - a > a - a$ от *Серафим*, от *серафѝм* (Илчев 447). Много недоразумения/погрешни анализи се дължат на това, че се борави само с гръцкия източник Σεραφεῖμ на „стевр. *seraphīm* ‘пламенен’ относно „ангел от висшите чинове, изобразяван с шест крила” (АкРЧД 771), а се игнорира лат. *Seraphinus* / итал. *serafino*, от които са популярните облици с изгласно -н в катол. ареал (срещу уж „по книжовните” на -м).

КатКал, 12 X: Серафим (1540–1604) от Монтенегро (Италия), капуцин (Burgio 1992: 316; LeksНw 3: 300–301).

21.2. Сарафинов(а) – 1906 г., **5** (4 ж, 1 м); **СИ**: Ш; **ЮЗ** 4: Кд, Пз 2, Сфг. Илчев 440, Гц, 1917, смята „от *saràфин* , но при деривация от апелативи сингулат. наст. -ин се отсича, срв. *Сарàфов*. А и Ковачев 452 го счита „пожел. ‘да стане *saràфин*’” – не вижда акцентната разлика! А тази фамилия се базира върху ЛИ *Сарафѝн*, подобно на отбел. в О, Бз и Бо (Селимски 1999: 182) – само с уподобяване: $e - a > a - a$.

21.3. Сарафинчева – 1923 г., **1** (1 ж); **ЮЗ** 1: Бл 1. От ЛИ *Сарафинчо*, с умалит. наст. -чо от *Сарафѝн* (21.2).

21.4. Саравинова – 1903 г., **1** (1 ж); **ЮЗ**: Сфг. То е от лично име като отбел. в Бз и Бо *Саравѝн* вм. *Серафин* (Селимски 1999: 182), с уподобяване ($e - a > a - a$) и диалектно застъпване на *ф* с *в*, срв. *Сарафимов* (21.1).

21.5. Серавимов – 1959 г., **2** (2 м); **СИ** 2: ВТ 1, Рз 1. То е от липсващо у Илчев и у Ковачев ЛИ *Серавѝм*, с диал. застъпване на *ф* с *в* вм. *Серафим*. Ако в ареала на ВТ е у католик, изгласното -м – вместо очаквано -н – ще се дължи на свръхстарателност (21.1).

22.1. Севериев(а) – 1957 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮЗ** 2: См 2. От ЛИ *Северио/Северьо*, Д, К, или *Северий* в КатКал, в църк. рег. *Severius*, получени от липсв. у Илчев и у Ковачев христ. ЛИ *Ксавери(ѝ/о)*, от лат. *Xaverius* (Селимски 1999: 159, 182) – чрез опростяване на консон. група *кс-* > *с-* (или от ит. *Saverio*) и вокална асимилация $a - e > e - e$. А лат. *Xaverius* (> ит. *Saverio*) е по произход и първоначално значение прозвище на Франциск Ксавери (1506–1552) според местопроизхода му – по замъка *Xavier* в Испания, днес *Javier*, което с времето получило и самостоятелна употреба като лично име.

Честв.: 3 XII, Франц Ксавер исп.1552, КалЧок1902; Франц Ксаверий, КатКал XII/1929 и сл.; в новите кал.: Франциск Ксавери. Срв. Burgio 1992: 313; Bubak 1993:187.

22.2. Северев(а) – 1920 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮЗ 2:** Пд 2. То е с промяна *ие > е* от *Севериев* (22.1).

22.3. Северов(а) – 1912 г., **47** (25 ж, 22 м); **ЮИ 15:** Хс 15; **СИ 9:** Тщ 9; **ЮЗ 23:** Бл 8, Пд, Сфг 14. Илчев 444 обосновава с ЛИ *Севѐр*, уж „от рум. *Sever*, от лат. *severus* ‘сериозен, строг’”. Обаче срв. в К: *Севенко* Г. Северов. Тук (в К) **Север*, очевидно и в бащиното име *Северова* †1966 (Селимски 1999: 182), ще е от катол. *Ксавери* / *Северио*, от което е и ЛИ *Севенко*. Срв. *Северев* (22.2).

* * *

В заключение може да се каже, че при имената с по-малка честота и от различни ареали, единственият признак за вероизповедна принадлежност остават онези основни черти, по които различаваме католическите имена от православните. Дори и в границите на православието имаме различителни фонетични и словообразователни различия (срв. имената на старообредците у нас, на власите). Но при някои имена и такива различия не се забелязват. А понякога неразграничаването отива и по-далече, срв. (мюсюлм.) *Расимов* и (катол.) *Расимов* (Селимски 2019: 160). Но при онези имена, които са документирани, но са излезли от употреба, нямаме обозначено ударение. В помощ донякъде относно правилната идентификация на някои съкратени облици на личните имена с пълните им изходни основи могат да бъдат датите за честване: понякога само по именния ден на носителя му остава да се съди към кое цяло/пълно име се отнася дадено съкратено. И така, колкото името е по-съкратено и отдалечено от неговия първоначален облик, толкова по-важни за изследователя са ареалът му на поява, вероизповедната принадлежност и именният ден на неговия носител.

Съкращения на селищни имена

Съкращение без/с точка: Пд – Пловдив, а Пд. – Пловдивско.

Б	Белене, Никополско	О	Ореш, Свищовско (ВТ)
Бз	Белозем, Пд	Пд	Пловдив

Бл	Благоевград	Пз	Пазарджик
Бо	Борец, Пд	Пк	Перник
Бс	Бургас	Пл	Плевен
Вд	Видин	Р	Раковски, Пд
Вн	Варна	Рз	Разград
ВТ	Велико Търново	Рс	Русе
Вц	Враца	Сл	Сливен
Гб	Габрово	См	Смолян
Гц	Гоце Делчев	Сс	Силистра
Д	Дуванли, Пд	СтЗ	Стара Загора
Дч	Добрич	Сф	Софийско
Ж	Житница, Пд	Сфг	София град
К	Калояново, Пд	Сщ	Свищов
Кд	Кюстендил	Т	Трънчовица, Никополско (Пл)
Кж	Кърджали	Тщ	Търговище
Лч	Ловеч	Хс	Хасково
М	Миромир, днес кв. на Хисаря, Пд	Ш	Шумен
Ма	Малчика, Никополско	Яб	Ямбол
Нк	Никопол, Пл		

ЛИТЕРАТУРА

АкрЧД: *Речник на чуждите думи в българския език.* Отг. Ред. Ст. Илчев, София, 1982.

[AkRChD: Rechnik na chuzhdite dumi v balgarskia ezik. Otg. Red. St. Ilchev, Sofia, 1982.]

Грковић 1977: М. Грковић, *Речник личних имена код Срба*, Београд.

[Grkoviž 1977: M. Grkoviž, Rechnik lichnih imena kod Srba, Beograd.]

Займов 1988: Й. Займов, *Български именник*, София.

[Zaimov 1988: Y. Zaimov, Balgarski imennik, Sofia.]

Илчев 1969: С. Илчев, *Речник на личните и фамилни имена у българите*. София.

[Ilchev 1969: S. Ilchev, Rechnik na lichnite i familni imena u balgarite. Sofia.]

Именник 1927: *Именник, сир. Списък на имената, които се дават при св. кръщение.* С.

[Imennik 1927: Imennik, sir. Spisak na imenata, koito se davat pri sv. krashtenie. S.]

КалЧок1902: *Ново римокатолическо и православно календарче „Мир“ за 1902 година.* Наредил О. В. Чок, католически свещеник, Свищов.

[KalChok1902: Novo rimokatolicheskо i pravoslavno kalendarche „Mir” za 1902 godina. Naredil O. V. Chok, katol. sveshtenik, Svishtov.]

КатКал: *Календар „Св. Кирил и Методий”, I–, София, 1919–.*

[KatKal: Kalendar „Sv. Kiril i Metodiy“, I–, Sofia, 1919–.]

Ковачев 1995: Н. Ковачев, *Честотно-етимологичен речник на личните имена в съвременната българска антропонимия*, Велико Търново, 1995.

[Kovachev 1995: N. Kovachev, *Chestotno-etimologichen rechnik na lichnite imena v savremennata balgarska antroponimia*, Veliko Tarnovo, 1995.]

Коробар-Белчева 2008: М. Коробар-Белчева, В. Миовска, М. Момировска, *Речник на лични имиња во македонското народно творештво*, Скопје, 2008.

[Korobar-Belcheva 2008: M. Korobar-Belcheva, V. Miovska, M. Momirovska, *Rechnik na lichni imiња vo makedonskoto narodno tvoreshtvo*, Skopje, 2008.]

Марков 1932: Марков, А. Исторически очерк за Никополската епархия. – *Календар „Св. Кирил и Методий”, XV, София, 1932, с. 47–69.*

[Markov 1932: Markov, A. Istoricheski ocherk za Nikopolskata eparhia. – Kalendar „Sv. Kiril i Metodiy“, HV, Sofia, 1932, s. 47–69.]

Неделчев 1994: Неделчев, Н. *Диалект на българите-католици (Северен павликянски говор)*, Велико Търново, 1994.

[Nedelchev 1994: Nedelchev, N. *Dialekt na balgarite-katolitsi (Severen pавлиkяnski govor)*, Veliko Tarnovo, 1994.]

Петровский 1996: Н. А. Петровский, *Словарь русских имен*, 5-ое изд., доп., Москва.

[Petrovskiy 1996: N. A. Petrovskiy, *Slovary russkih imen*, 5-oe izd., dop., Moskva.]

Селимски 1999: Л. Селимски, *Християнските имена у българските католици. Проблеми на усвояването. PNUS w Katowicach nr 1781*, Katowice, 1999.

[Selimski 1999: L. Selimski, *Hristiyanskite imena u balgarskite katolitsi. Problemi na usvoyavaneto. PNUS w Katowicach nr 1781*, Katowice, 1999.]

Селимски 1999а: Л. Селимски, За произхода на някои български фамилни имена и прякори. // *Състояние и проблеми на българската ономастика. 4. Бащини, родови, фамилни имена, прякори и прозвища у българите*, Велико Търново, 1999, с. 89–101 (= Селимски 2007: 35–49).

[Selimski 1999a: L. Selimski, *Za proizhoda na nyakoi balgarski familni imena i pryakori. // Sastoyanie i problemi na balgarskata onomastika. 4. Bashtini, rodovi, familni imena, pryakori i prozvishta u balgarite*, Veliko Tarnovo, 1999, s. 89–101 (= Selimski 2007: 35–49).]

Селимски 2007: Л. Селимски, *Изследвания по българска антропонимия. Фамилни и лични имена и прозвища. Studia z antroponimii bułgarskiej. Nazwiska, imiona chrzestne i przydomki*, Велико Търново, 2007.

[Selimski 2007: L. Selimski, *Izsledvania po balgarska antroponimia. Familni i lichni imena i prozvishta. Studia z antroponimii bulgarskiej. Nazwiska, imiona chrzestne i przydomki*, Veliko Tarnovo, 2007.]

Селимски 2019: Л. Селимски, Фамилни имена от католишки лични имена. // *Отговорността пред езика. Книга 5. Сборник, посветен на 40-годишнината на Катедрата по български език*, Шумен, 2019, с. 153–171.

[Selimski 2019: L. Selimski, *Familni imena ot katolishki lichni imena. // Otgovornostta pred ezika. Kniga 5. Sbornik, posveten na 40-godishninata na Katedrata po balgarski ezik*, Shumen, 2019, s. 153–171.]

Симеонидис 2006: Х. П. Симеонидис, *Гръцкото влияние върху системата на Българските собствени имена*. София, 2006.

[Simeonidis 2006: H. P. Simeonidis, *Gratskoto vliyanie varhu sistemata na Balgarskite sobstveni imena*. Sofia, 2006.]

Станковска 1992: Л. Станковска, *Речник на личните имиња кај Македонците*. Скопје.

[Stankovska 1992: L. Stankovska, *Rechnik na lichnite imicea kaj Make-dontsite*. Skopje.

ТелУкПд: *Официален телефонен указател • Пловдив и региона '93/94*, София, 1994.

[TelUkPd: *Ofitsialen telefonen ukazatel • Plovdiv i regiona '93/94*, Sofia, 1994.]

Bahlow 1980: H. Bahlow, *Deutsches Namenlexikon. Familien- und Vornamen nach Ursprung und Sinn erklärt*, Stuttgart etc. 1980.

Bubak 1993: J. Bubak, *Księga naszych imion*, Wrocław etc., 1993.

Burgio 1992: A. Burgio, *Dizionario dei nomi di persona*, Roma, 1992.

Camola 1992: M. Camola, *Il nuovo libro dei nomi*, Milano, 1992.

Fros - Sowa 1995: H. Fros, F. Sowa, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Kraków, 1995.

Fros - Sowa 1–6: H. Fros, F. Sowa, *Księga imion i świętych*, Kraków, 1997 – 2007.

Iordan 1983: I. Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, 1983.

Keber 1996: J. Keber, *Leksikon imen. Izvor imen na Slovenskem*. Dr. dop. izdaja, Celje, 1996.

Копеčný 1991: F. Kopečný, *Průvodce našimi jmény*. Academia, Praha, 1991.

Svete mislenie: *Svete mislenie od bogomilos varhu xivotat od svetzite*. D. Matteo. Na Galata od Stambol, 1857.

Šimundić 1988: M. Šimundić, *Rječnik osobnih imena*, Zagreb, 1988.

Tronina – Walewski 2009: A. Tronina, P. Wallwski, *Biblijne nazwy osobowe i topograficzne. Słownik etymologiczny*. Częstochowa, 2009.

БЕЛЕЖКИ

¹Приведените за изследване ФИ, данните за хронологията, честотата и ареала им на поява е по *База данни от компютърния архив-картотека на фамилните имена у българите през XX век* в Центъра за българска ономастика „Професор Николай Ковачев при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий (съкр. КА).

За автора

Людвиг Петров Селимски, д-р хаб., професор. Член на Комисията по словообразуване и на Комисията по ономастика при МКС. Автор на 360 публикации, в това число: *Славянски езици*, В. Търново 1975; София 1985; *Християнските имена у българските католици. Проблеми на усвояването*, Katowice 1999; *Фамилни имена от Северозападна България. Влашки елемент*, Katowice 2006; *Етюди по българска антропонимия. Лични имена*, В. Търново 2006; *Изследвания по българска антропонимия. Фамилни и лични имена и прозвища*, В. Търново 2007; *Етюди по ономастика*, В. Търново 2012; *Етюди по етимология и ономастика*, В. Търново 2016; *Приноси по словообразуване. Български и други славянски езици*, В. Търново 2017; съавтор на *Български етимологичен речник* (т. 5, 1996; т. 6, 2002) и на *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*, t. I, Warszawa – Kraków 2002.